

Interview 11: Salamatu Lawali, Mai Lalle (Tchadien)

Mai Lalle (ML): To ni dai aikin hannu ni ke aikin lalle. Lalle kuma Cadiyen. Ina da sha shidda da ni hwara. To na so dai ne. Na so ne in koye shi ne. Sabo da na ga aikin hannu, duk yàddà ka yi aikin hannu bai yàdda ka na. Dan na ga ka ce ka yi karatu, ka je gaba abun yà gagara a hudda ka. In ba ka da aikin hannu ai ka shiga ukku, ko?

Participant: Kwarai ko, kwarai.

ML: E. Amma aikin hannu duk yake bai yàdda ka. Yawanci duk lokacin da ake yi lokacin aure ne. Amare da yawa suna zuwa su yi ga aurensu. Akwai masu samun yara, su kuma ba kwarai ba. Sabo da wurinmu mata da suka aihu ba su hita kaɗan-kaɗan suke zuwa suna yi. Akwai masu zuwa *vacances* su ma suna zuwa su yi. Wani kuma don son rai sai ya zo ya yi kayanshi ya gwada ma maigidanshi. To, asilin ana kiranshi Cadiyen na san sabo da ya hito daga Tchad ko?

Ibro: Mm.

ML: Amma lalle dai ake ce mishi ba wani abun nan. Lalle da ake ce mishi. Mutane dai suka sa mishi sunan Cadiyen.

Ibro: Mm.

ML: E, akwai lalle iri-iri. Akwai jan lalle shi wanda cikin *tube* yake zuwa. Sai mun saye. Shi wannan daga kasashen Larabawa ake kawo shi. A sambu kande (*Zarma for take it and bring – to me*). Shi wanga ja ne in an sa shi ma, bai yin baki ja ne. Amman wanga da yake cikin wannan shi baki ne. Garin lalle ne da ake damawa Yanzu shi ne nan. Wanga baki ne. Garin lalle ne e... tsanwa. Shi ne ake sawa. A sa ruwa a sa turare à gyara shi. Sai ya zama haka kuma sai mu yi ledodi haka sai a zuba shi à ciki ana aiki da shi. Bari sai ta kawo kwankon lalle in gwada muku garin lallen ku gani da kanku. Wanga shi ne lallen. In an dama shi shi ne ke zama haka. Shi kuma ... abun nan ne ... *feuilles* na itace. Shi ne ake dakawa ya zama haka. Wannan kuma lalle ... e... turare ne da ake zubawa a cikinshi. Wa'yànnan suke ledodin da ake yankawa. *Ay no scotch da sciseaux!* Kin ga wanga ledan ita ce ita kaɗan ce ake dāuka a gyara. Ita ce ake yin haka, a kawo iskoc a sa mishi. Shi ne ake zuba shi a ciki nan. Sai a kulla da s... scotch ... To. Shi ke zama haka. Zamu ci gaba da aiki. To wanga dai zai yi, kahwahuwan zasu yi sati ukku.

Ibro: Sati ukku.

ML: Sati ukku.

Ibro: Aaa.

ML: Hannu sabo da kullum yana cikin ruwa ana wanke wanke dai da wane ne alwala, yana goge hannu.

Ibro: Yana saurin gogewa.

ML: Hannun dai a ce kwana goma.

Ibro: Mmm.

ML: To akwai bambanci. Ihihihhi! Sabo da na galgajiya sai ka sa shi, ka yi, ka kwana da shi. Ka sa ledodi ka kulle kahwahuwanka. Ka yi ta zuhwa, ka yi ta zuhwa, bakka jin daɗin kwanci. Amma wannan in ka zo awa dai awa biyu a fare maka ka tashi, ka tahi. Bai kai ba sai ka kulle kahwahuwa a cikin leda ba. Wata ran ka yi ta wahala da dare ka kasa yin bacci.

Ibro: Mm.

ML: Ka gani amma wanga ya kawo sauki nan da nan ana karewa ka tashi ka tahiyakka. Turaren lallen ne da ake sa mishi.

Ibro: Tòwôo!

ML: Shi ke sa lallen ya ciza sosai. Mm. Sabo da turaren ainihinshi sabo da lallen aka yi shi.

Ibro: To.

ML: Sabo da ya sa lalle ya kama.

To in dai mutum ya aje kahwasshi. Ni ni san abin da zan yi mishi ya je daidai da kahwasshi.

Ibro: Aaa.

ML: Amma tana yiwa, lalle yana bambanci tsakanin kahwa da kala hwata mutum. *Parce que* in an yi ma mutum baki da hwari, an yi musu *motif* iri daya bai zuwa daidai.

Ibro: Mm.

ML: *Parce que* ka ga lalle da ake wa Larabawa da wanda ake ma babbaƙun mutane, ba ɗai ba ne.

Ibro: Ba ɗai ba ne.

ML: Mm. ...Akwai bambanci sosai. Wallahi ni ma da kai na ban iya kayyade maka in ce ga iyaka *motif* kin da a akwai. Amma dai na san zassu hi ƙarhin talatin.

Ibro: Mm.

ML: *Motif* zassu hi ƙarhin talatin da suke cikin kaina. Sabo da in ka zama ka yi ma...ka riƙe *motif* a cikin kanka bai tahiya. Sai dai ka sami wani gyara huska ka ƙara bisanshi amman bai hita. Shi dai ya riga ya tsaya a cikin kai.

Ibro: Mm.

ML: Yana hwaruwa haka ko ga zane haka in na ga *motif* ga zane sai in ..ina iya in jara shi yadda zan sa shi a...a...a lalle.

Ibro: Mm.

ML: Ko kuma cikin tele ma haka, ko ga icce ma haka kana ganin wani dan abunda zakka samu dai a binda zakka cira a gare shi ka sa.

Ibro: Mm.

ML: E. Wasu suna nan ainihi daga nan suka koya suka je suna yi. Mm. wurin mammata. Sabo da it ace maccen da ta hwaru irin wannan aiki a Nijer. Ta zamna can lokacin yaki ne suka zo Nijer. Ita ainahinta daga can take. Irin wannan dai take yi. Amma yanzu ta bar yi. Irin wanga kin take yi. Amma abin ya sha bambam *parce que* ita fulerorin da take yi tan a yanzu ba ɗai ba ne. Na yanzu ana ƙara ci gaba ana sake abubuwa. Amma na da manya-manyan fulerori ne ake yi na gargajiya wanda bai yi nisa ba da irin wancan lallen. Yanzu an samu ci gaba suna...ana kara tsawonsu, ana rage girma kuma. A daidaita yadda zai zo da zamani. Mm akwai baƙi ma da yawa suna zuwa. To ina samun mutanen *France* da *American* suna zuwa. Abun nan dai iri-iri. Duk wanda ya zo abun yana burge shi sai ya zo a yi mishi. To mu dai a gargajiyance kahwa da hannu ake yi da nan ƙasan kahwa. Amma na ga Turawa da suke zuwa akwai wani mai yin kahwa ɗaya. Wani mai yi hannu ɗaya. Wani ya ce bisa baya. Akwai shi ma abin da ake yi da shi. Duk inda ake so ana yi. To, mammata ita ke yi da hwāra. Yanzu tā bar aiki kuma sai tā bar mini aikin, ni nika yi yanzu. E akwai wadda ni na koya ma suka tahi, kuma ga yanzu wa'yannan biyu su nika dinga koya ma. ...To. Yanzu in na yi *dessin*, sai in bar musu wuri da za su ya kamata su cika. In sun zo ban kai ma in yi musu magana ba sun san inda ya kamata su sa. Da ak..., da kuma, da ya kamata abubuwan da nika bari kama *piège* ne in mutum ya cika ke nan ya san yadda yak ...yana nan yana sa hankalinshi yana ga abin da ake yi ya san yadda ake yi. Mm. To akwai mazan da suke yi.

Ibro: Dan Allah?

ML: Wallahi akwai. Ihehehehe.

Ibro: Ihehehehe.

ML: Akwai mazan da suke yi ‘yan daudu. Suna yi ha sun hi mata sa hankali su yi shi da kyau.

Ibro: Mm.

ML: Aikin nasu. Amma nan babu su amma a *Chad* suna yi. ...Yawancin mutane dai sun san da zamana. Sabo da mammata ta hwara yi ta kai shekara wajen ishirin da nawa tana yi an sani. Kuma wanda ka yi ma in ya ji dadinshi sai ya gaya ma wani. A haka haka sai kowa ya ji inda nike. To ka san mu nan Nijer in ka ce ka yi *atelier, taxe* zai kasha ka.

Ibro: Towoo.

ML: Bakka huta. Duk wani da ya ce ya budè wani *atelier* nan da nan *taxes* sai su kasha ka ka koma ka zamna. Ka gani?

Ibro: E.

ML: Ga huta yana da tsada ga ruwa na da tsada, ðakin da kanshi na da tsada, *taxes* kin abun nan yana da tsada. In ka ce ka yi shi bakka huta.

Ibro: E.

ML: Nan da nan kuma zaka barinshi. Kuma da nike zamna gida, *en même temps* ina kula da haraka gidana. Ban bar gidana ba ni je wani wuri, na zamna. Da akwai mutane da ba su sani ba, da ba su san da shi ba, amma yanzu kowa ya sani. Za a ce sati kama mutum ishirin haka. Yâ yi kama mutum ishirin. Kuma wannan yana, ya danganta da lokaci. In akwai aure. In akwai aure mutane suna yawa amma radda ba...lokacin da ba aure ga sati da sahe bakka samun ko mutum biyar haka. Lokacin salla ana hwarawa tun da asuba. A kare can tsaka dare wajen ðaya ko biyu na dare. Sosai. Kana jin gajiya. Yana kama idanu, da baya... kuma kwakwalwa ce ke aiki sosai. In ba ta samu hutu ba akwai wahala. Ni ce in ba ka samu ba kana sa kwakwalwa tana hutawa, zuwa gaba ne zakka samu matsaloli. Shekaru suna hawa kana samun ...matsala. To dadà in dai ina samun anfaninshi *parce que* ban tsayawa bisa wani in ce ya kawo. In ina da wata matsala kahin wani ya ji ha na yi regilèn kayana. Ke nan dai na ...in na ga anfaninshi sosai. Ga matan dai nag a in ka yi ma jikinka abu mai kyau zai birge ka, zai birge mijinka kuma. Sabo da lalle yana cikin kwalliya mata. Aaa! Ina fatan dai wa'yanda suke koya su ci gaba *parce que* aiki in ka kai... ka ci moriyasshi, ka bar ma wasu. *Parce que* jiki ma yana son hutu wanta rana.